

Xavier Amorós
en una imatge de fa
tres anys a Reus
JUDIT FERNÁNDEZ

**ENYORO
LA TERRA
EL PRADELL
DE SEMPRE**
Xavier Amorós

Edició: Elena de la Cruz Vergari
Editorial: Obrador Edèndum-Universitat Rovira i Virgili
Pàgines: 118
Preu: 18 euros

Libres

Versos del paradís perdut

La primera vegada que vaig llegir el nom de Xavier Amorós va ser en la programàtica antologia de Castellet-Molas de l'any 1963, que contenia dos poemes seus. Després, un dia de fa molts anys, vaig trobar en una llibreria de vell de Barcelona una primera edició del seu llibre *Guardeu-me la paraula*: uns versos que semblen dits en veu baixa, que semblen fugir de tota sofisticació retòrica, però que tenen el do —tan rard'una planera profunditat i el de saber capturar la bellesa quotidiana.

Després d'això, he anat llegint altres llibres d'Amorós, els de caire narratiu, memorialístic o periodístic. Però he d'admetre que no coneixia aquesta obreta, el seu primer feix de poemes (de 1960), influïts —com reconeix ell mateix— per *Cementiri de Sinera*, de Salvador Espriu, i pel cèlebre poema *Els rius*, de Giuseppe Ungaretti. L'edició que comento és esplèndida, d'un gran rigor. A banda les fotografies en blanc i negre que acompanyen els versos (i que fixen gràficament els topants del paradís perdut descrit per les paraules), inclou un text del mateix poeta, *Carta a Pradell*, d'un notable valor testimonial, una presentació d'Antoni Nomen, *El Pradell de Xavier Amorós o la sublimació de la nostàlgia*, i una completa explicació dels dotze poemes que conformen la *suite* del llibre, *Comentari als poemes*, signada per Cosima Vergari. Un luxe d'edició, per tant, que fa justícia a una obra lírica exigua però significativa, formada per només tres llibres.

Quan va esclatar la guerra, Xavier Amorós

tenia tretze anys. Com a mesura de seguretat, els seus pares el van enviar a Pradell, el poble natal del pare, al Priorat. S'hi va estar gairebé un any. En les seves memòries, Amorós escriu: "Pradell era el paradís perdut del meu pare —n'era conscient— i, per herència, també era el meu paradís perdut."

Les dotze poesies d'*Enyoro la terra* reflexionen sobre aquest paradís perdut, i ho fan des de la doble distància, local i temporal. Nomen afirma que aquesta és l'obra "amb què va trobar una forma d'autenticitat que esdevingués la clau per reeixir en tota la seva producció posterior". Aquesta *autenticitat* em sembla que té a veure amb el to de la seva poesia —la seva dicció gairebé confidencial, enemiga de la grandiloqüència, en el registre que fa de la joia o el dolor, de la bellesa o la dessempança— i amb la seva estricta precisió formal —en tots i cada un dels seus poemes, les paraules hi pesen, i cap no hi podria ser substituïda per una altra sense que el conjunt se'n ressentís negativament.

Els comentaristes de l'obra amorosiana remarquen l'ambició simbòlica d'aquests versos. Hi estic d'acord (tot i que és un simbolisme no gens críptic, apuntem-ho de seguida). En aquest sentit, l'obra és a prop del

que, a parer meu, és la millor de Salvador Espriu (l'he esmentada més amunt). ¿Què vol dir *ambició simbòlica*? Vegem com comença el llibre: "Sóc al Pradell de les cinc del matí, / a la deu mateixa de l'aigua." I, ara, fixem-nos en l'acabament, bellíssim: "Reposo / tan pròxim a la deu / que sento néixer l'aigua." Aquesta deu fundacional, aquest naixement de l'aigua creadora, no és, *stricto sensu*, una deu documentable, sinó, òbviament, una

font figurada: Pradell, el bressol imaginat. Als lectors habituals de Vinyoli (que té aquell poema tan citat, *Cap a les deus*), aquesta referència els resultarà familiar.

Enyoro la terra es construeix, per tant, donant a les paraules, a les imatges, aquest gruix simbòlic. El llibre es va desplegant amb una admirable puresa lírica, si se'm permet l'expressió. La coordinació de *vena* i *arrel* en el poema VIII, aquests versos del II: "Però em sento / esberlat de clivelles / i només els lluerts / em farien servir d'habitacle", el fet d'adjectivar la flaire d'una figura com d'*animal*, el reiterat esment de les vinyes que moren escalant el cim —el sentit del qual ens ha aclarit l'exegega Cosima Vergari—... tot això és fruit d'un alt sentit líric i d'un talent innegable per dir moltes coses amb ben poques paraules. *

L'apunt

Xavier Amorós (Reus, 1923) ha publicat llibres de poesia com ara *Guardeu-me la paraula* (1962), *Qui enganya, para* (1968), *Darrers versos* (1978), *Poemes (1959-1964)* (1983) i *Poemes inèdits de Xavier Amorós (1940-1959)* (2000). També l'obra de teatre *Història sentimental* (1993).